

LOKALNE GRUPY DZIAŁANIA WOBEC WSPIERANIA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI WIEJSKIEJ

Marianna Greta, Ewa Tomczak-Woźniak
Politechnika Łódzka

Abstrakt. Opracowanie odnosi się do tematyki istoty i odmienności przedsiębiorczości wiejskiej, a także praktycznych aspektów stymulacji przedsiębiorczości na obszarach wiejskich na przykładach Lokalnych Grup Działania (LGD). Sformułowanie tematu opracowania implikuje potrzebę przeprowadzenia analizy dostępnej literatury i materiałów źródłowych, a następnie ustosunkowanie się do dwóch kwestii. Na początek opisano problematykę, istotę, znaczenie i funkcje przedsiębiorczości wiejskiej, a następnie przeanalizowano zakres działalności Lokalnych Grup Działania, jako elementu determinującego przedsiębiorczość wiejską. Celem opracowania jest przedstawienie LGD, jako czynnika dynamizującego rozwój przedsiębiorczości wiejskiej. W opracowaniu zastosowano metodę analizy tekstów źródłowych instytucji Unii Europejskiej i krajowych oraz dostępnej literatury przedmiotu i informacji na temat działalności LGD w Polsce.

Słowa kluczowe: Lokalne Grupy Działania, przedsiębiorczość wiejska

WSTĘP

Obecnie rolnictwo, to jedna z najbardziej złożonych profesji wymagająca nie tylko siły mięśni i odpowiedniego parku maszynowego, lecz także umiejętności kalkulacji, przewidywania i sprawnego zarządzania. Nadal podstawowym zadaniem rolników jest produkcja żywności, która wymaga użycia kombinacji tradycyjnych umiejętności oraz przedsiębiorczości, powiązanych z nowoczesną techniką oraz talentem marketingowym i negocjacyjnym [Polska wieś... 2006].

Gospodarstwa rolne funkcjonują w warunkach stale nasilającej się konkurencji, zatem muszą aktywnie walczyć o rynki zbytu. To już nie są czasy, kiedy cena na produkty

rolne była z góry ustalona i gwarantowana przez państwo. Teraz, w sytuacji nadprodukcji, przedsiębiorczy rolnik sam musi radzić sobie ze sprzedażą swoich plonów. Warto byłoby się zastanowić czy jakakolwiek inna profesja wymaga dysponowania tak szerokim zakresem umiejętności oraz od kogo rolnicy mają się ich nauczyć?

Sformułowanie tematu opracowania implikuje potrzebę przeprowadzenia analizy dostępnej literatury i materiałów źródłowych, a następnie ustosunkowanie się do dwóch kwestii. Na początek należy opisać problematykę, istotę, znaczenie, funkcje i odmienną przedsiębiorczości wiejskiej, a następnie przeanalizować zakres działalności Lokalnych Grup Działania (LGD), jako elementu wywierającego wpływ na proces kreowania przedsiębiorczości.

W dobie informatyzacji, wzrostu technologicznego, globalizacji i liberalizacji handlu, przedsiębiorczość musiała zaistnieć nawet w sektorach tak zapomnianych dla nauki o zarządzaniu, jak rolnictwo [Kamiński 2004]. W wyniku transformacji systemowej potrzeba elastycznego i marketingowego podejścia wykreowała na obszarach wiejskich różnego rodzaju inicjatywy, m.in. Lokalne Grupy Działania. Celem opracowania jest przedstawienie LGD jako czynnika dynamizującego przedsiębiorczość wiejską.

ISTOTA, ZNACZENIE I ODMIENNOŚĆ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI WIEJSKIEJ

Przedsiębiorczość najczęściej jest definiowana jako postawa, czyli cecha ludzi polegająca na skłonności do podejmowania nowych działań i ulepszania istniejących elementów środowiska [Duczkowska-Piasecka 1998]. To postawa człowieka wobec otoczenia, która jest determinowana przez indywidualne cechy, takie jak: aktywność, innowacyjność, skłonność do ryzyka, adaptacyjność czy też dążenie do rozwoju [Żmija 1999]. Ponadto, przedsiębiorczość często jest wiązana z zaradnością, zdolnością do inicjatywy i podejmowania działań, przyczyniających się do indywidualnego sukcesu i zaspokojenia aspiracji osób, które je podejmują, a także ze skłonnością do animowania zmian prowadzących do sukcesu całej społeczności, a w konsekwencji do rozwoju społeczno-gospodarczego [Kłodziński i Fedyszak-Radziejowska 2002]. Do powyższej charakterystyki można dodać, że osoba przedsiębiorcza zawsze poszukuje zmiany, reaguje na nią i wykorzystuje ją jako okazję [Drucker 1992].

Reasumując, przedsiębiorczość jako postawę można rozumieć w dwojaki sposób. Po pierwsze, jako gotowość do podejmowania nowych, niekonwencjonalnych i ryzykownych przedsięwzięć oraz wykazywanie inicjatywy w ich poszukiwaniu i inicjowaniu. Po drugie, jako cechę ogólną przedsiębiorcy, polegającą na poszukiwaniu i podejmowaniu z własnej inicjatywy i na własną odpowiedzialność i ryzyko nowych, niekonwencjonalnych sposobów działania w celu osiągnięcia sukcesu [Makarski 2000].

Przedsiębiorczość jest również traktowana jako proces. W tym rozumieniu polega ona na powstawaniu jednostek przedsiębiorczej działalności gospodarczej, czyli przedsiębiorstw. Są to zatem działania mające na celu kreowanie i rozwijanie tzw. *small business* [Kaleta i Hałasiewicz 1996]. To również szczególny proces myślenia, wyrażający się ciekawością, potrzebą poznania i działania, który wiąże się z niezadowolaniem z istniejącego stanu i chęcią zmian.

Za fundament rozwoju obszarów wiejskich uważa się powstawanie na nich małych przedsiębiorstw. Rozwój przedsiębiorczości lokalnej na terenach wiejskich daje bowiem szansę rolnictwu na modernizację, a także na wejście w więzi integracyjne z przemysłem zaopatrzeniowym, przetwórczym, handlem czy obsługą produkcyjną rolnictwa [Duczowska-Piasecka 1998].

Uwzględniając powyższe uwarunkowania została stworzona unijna strategia wielofunkcyjnego rozwoju wsi, zakładająca możliwość pełnienia przez obszary wiejskie różnorodnych funkcji, od produkcji i przetwórstwa począwszy na turystyce i funkcji przyrodniczo-kulturowej kończąc. I właśnie ta adaptacja rolników do zmieniających się warunków funkcjonowania gospodarstw jest nazywana przedsiębiorczością. Polega ona na poszukiwaniu nowych możliwości działalności rolnej i pozarolniczej z jednoczesnym wykorzystaniem dostępnych zasobów i walorów potencjału lokalnego [Kłodziński i Fedyszak-Radziejowska 2002].

Zgodnie z przytoczonymi definicjami, centralne miejsce wśród czynników determinujących poziom przedsiębiorczości wiejskiej zajmują cechy osobowościowe człowieka (w tym przypadku rolnika), czyli jego: kreatywność, intelekt, umiejętność dokonywania wyborów oraz wytrwałość, skłonność do ryzyka i radzenie sobie z trudnościami. Są to tzw. uniwersalne cechy wewnętrzne przedsiębiorczości, które w przypadku rolników są indywidualizowane poprzez cechy zewnętrzne wynikające z uwarunkowania środowiskowego.

Kluczowym wyróżnikiem przedsiębiorczości wiejskiej jest jednak istnienie bardzo silnej więzi ze środowiskiem lokalnym, na które składają się zarówno środowisko naturalne, jak i społeczno-prawno-ekonomiczne warunki funkcjonowania. Należą do nich między innymi: stan gospodarki, restrykcyjność przepisów, gwarancje prawa własności, zasobność czynników produkcji, a także tradycja, religia, system edukacyjny czy społeczna akceptacja lokalnych działań przedsiębiorczych.

Wzrost poziomu przedsiębiorczości wiejskiej jest niezwykle istotny. Jest to bowiem, warunek konieczny dla efektywnego rozwijania rolniczej i pozarolniczej działalności gospodarstw rolnych, który w dalszej kolejności determinuje proces poprawy warunków życia społeczności wiejskiej. Co więcej, rolnicy sami deklarują, iż najistotniejszym motywem podejmowania działań przedsiębiorczych jest chęć osiągnięcia większych dochodów oraz zapewnienie odpowiedniego bytu najbliższym¹. Rolnicy widzą potrzebę rozwoju i chętnie uczestniczą w akcjach podnoszących ich kwalifikacje w zakresie zarządzania gospodarstwem, różnicowania działalności i zakładania małych przedsiębiorstw. Fakt ten stał się podstawowym argumentem za swoistą „instytucjonalizacją” potrzeby przekształceń i edukacji, jaką są Lokalne Grupy Działania.

¹ Badania własne przeprowadzono w okresie od czerwca do września 2010 roku. Zakres podmiotowy obejmował 148 indywidualnych gospodarstw rolnych, funkcjonujących na terenie trzech polskich województw: łódzkiego, dolnośląskiego oraz lubelskiego. Zakres przedmiotowy obejmował m.in. ustalenie ukierunkowania i następstw wykorzystania pomocy strukturalnej przez polskie gospodarstwa rolne.

LGD – PRAKTYCZNE PRZYKŁADY STYMULACJI PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Lokalne Grupy Działania stały się dziś zjawiskiem normalnym i stosunkowo powszechnym na polskiej wsi. Funkcjonuje ich w Polsce już 336 [www.arimr.gov.pl]. Co prawda, efektywność ich oddziaływania jest dość zróżnicowana, to jednak niezaprzeczalnie dzięki realizacji założonych celów wszystkie stymulują tempo i kierunki rozwoju przedsiębiorczości lokalnej na terenach wiejskich.

Lokalne Grupy Działania powołane na fali rosnącej przedsiębiorczości wiejskiej mają za zadanie stymulować kolejne etapy jej rozwoju. W wyniku tego procesu można zaobserwować sprzężenie zwrotne pomiędzy rozkwitem pozarolniczej działalności gospodarstw rolnych i pozostałych odmian przedsiębiorczości na terenach wiejskich a działalnością LGD.

Lokalne Grupy Działania, powołane w wyniku endogenicznej potrzeby fachowej pomocy społeczności wiejskich, stymulują proces inicjacji przedsiębiorczości (przedsiębiorczość rolna „początkowa”). Następnie, dzięki stałemu wsparciu merytorycznemu rolników, a także szeroko zakrojonej akcji promocyjnej obszarów objętych wsparciem, walnie przyczyniają się do wzrostu zaawansowania przedsiębiorczości (przedsiębiorczość rolna „zaawansowana”). Jednocześnie rozwój poszczególnych gospodarstw (lub grup gospodarstw) wpływa mobilizująco na pozostałych uczestników rynku – na ukierunkowanie ich produkcji czy świadczenie nowych usług². Wywołuje to swego rodzaju łańcuch zależności wpływających na siebie elementów. Rysunek 1 stanowi próbę graficznej prezentacji powyższych relacji. Podkreśla silne zależności między procesem rozwoju rolniczej przedsiębiorczości na obszarach wiejskich, a działalnością Lokalnych Grup Działania. Na zasadzie sprzężonych kół zębatych, zjawiska te bowiem wzajemnie się napędzają.

Jako przykłady Lokalnych Grup Działania stymulujących przedsiębiorczość lokalną zaprezentowano działające w centralnej części Polski: LGD „Przymierze Jeziorsko” (województwo łódzkie – gminy: Burzenin, Warta, Dobra, Pęczniew, Sieradz) oraz LGD „Gniazdo” (gminy: Skierniewice, Maków, Lipce, Godzianów, Głuchów, Zduny, Chaśno, Kocierzew, Łowicz, Kiemozia, Nowy, Nieborów, i Słupia).

Cele i założenia funkcjonowania mają przyczynić się do ziszczenia wizji regionu objętego działalnością LGD „Przymierze Jeziorsko”, czyli bycia: „unikatowym obszarem turystycznym, gdzie ludzie żyją i wypoczywają w harmonii z przyrodą” [www.przymierzejeziorsko.pl]. Działaniami najsilniej wspierającymi rozwój lokalnej przedsiębiorczości są w tym przypadku: wsparcie i rozwój gospodarstw agroturystycznych, wsparcie przedsiębiorców i organizacji tworzących i promujących produkt turystyczny, rozbudowa i modernizacja infrastruktury turystycznej, a także wsparcie podmiotów kultywujących historię i tradycje obszaru LGD.

Realizacja tak obranego kierunku działań przyczyni się do rozwoju sektora usług, wykreowania nowych miejsc pracy, rozwoju przedsiębiorczości i aktywności organizacji pozarządowych, odpowiedniego wykorzystania potencjału regionu i jego walorów turystyczno-kulturowych, a co za tym idzie do podnoszenia jakości życia mieszkańców regionu [www.przymierzejeziorsko.pl, dostęp: 19.06.2013].

² Np. w gminie Widawa zakup maszyn tłoczących naturalne soki z owoców przez jednego „dużego” rolnika, przyczynił się do ukierunkowania produkcji wielu innych gospodarstw na owoce, a także do powstania mikroprzedsiębiorstw zajmujących się dystrybucją soków na terenie kilku województw.

Rys. 1. Zależności między przedsiębiorczością a działalnością LGD

Źródło: opracowanie własne.

Fig. 1. Relations between the entrepreneurship and LAG activity

Source: own study.

Wśród głównych osiągnięć i projektów zrealizowanych przez LGD „Przymierze Jeziorsko” wyróżnia się takie, jak [www.przymierzejeziorsko.pl]: Współpraca z Centrum Promocji i Rozwoju Inicjatyw Obywatelskich „OPUS”, współpraca międzynarodowa z grupą niemiecką *LAG Hunsruck c/o regionalrat Wirtschaft Rhein – Hunsruck e.V.*, warsztaty dla dzieci ze szkół podstawowych, udział w konferencjach międzynarodowych – Budapeszt, Bruksela; organizacja konkursu „Zaczarowany Ogród”, udział w targach krajowych i międzynarodowych oraz w różnych imprezach regionalnych, jak np.: „I Sieradzki Jarmark Powiatowy”, „Polagra Food”, „Open Hair Festival”, „Stoły Wielkanocne – Sieradz 2009”, „Piknik Fuduszy Europejskich – Łódź 2009”, różnego rodzaju gminne imprezy okolicznościowe, zajęcie I miejsca w województwie łódzkim na liście Lokalnych Grup Działania wybranych do realizacji lokalnych strategii rozwoju, nagroda Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi za całokształt pracy i wiele.

W przypadku LGD „Gniazdo” w osiągnięciu celów związanych z rozwojem szeroko rozumianej przedsiębiorczości lokalnej mają pomóc takie działania, jak np. wspieranie tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw, promocja lokalnej twórczości o charakterze kulturalno-artystycznym, budowa, zagospodarowanie i porządkowanie obiektów małej infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej, szkolenia i warsztaty informacyjno-eduka-

cyjne, usługi doradcze, wspieranie rozwoju produkcji ekologicznej z wykorzystaniem zasobów lokalnych i surowców bioenergetycznych. Co więcej, LGD realizuje działania związane ze stworzeniem atrakcyjnej oferty spędzania wolnego czasu i promowania aktywnych form rekreacji i turystyki w regionie (m.in.: szkolenia w zakresie zakładania mikroprzedsiębiorstw, rozbudowa bazy noclegowo-gastronomicznej oraz wspieranie rozwoju usług turystycznych i agroturystycznych itp.) [www.lgdgniazdo.pl, dostęp: 19.06.2013].

Analizując działalności LGD zaprezentowane w tabeli 1 można zauważyć, iż organizacje te najczęściej są powoływane do życia w następstwie procesu wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich. Zarówno cele, jak i ukierunkowanie realizowanych projektów odnoszą się przede wszystkim do poprawy jakości życia mieszkańców obszarów wiejskich poprzez wykorzystanie potencjału endogenicznego środowiska i ludzi. W wyniku stymulacji wzrostu poziomu przedsiębiorczości w społecznościach wiejskich oraz lokalnego rozwoju promocji obszarów wiejskich, LGD przyczyniają się do powstawania nowych miejsc pracy, dywersyfikacji działalności nieprodukcyjnych gospodarstw rolnych oraz łagodzenia dysproporcji w poziomie życia ludności.

Tabela 1. Funkcjonowanie LGD – cele i działania
Table 1. LAG functioning – purposes and action

	LGD „Przymierze Jeziorsko” Local Action Group “Przymierze Jeziorsko”	LGD „Gniazdo” Local Action Group “Gniazdo”
1	2	3
Cele ogólne General objectives	<ul style="list-style-type: none"> – rozwój turystyki poprzez wykorzystanie zasobów naturalnych i kulturowych development of tourism by using natural and cultural resources – wzrost jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury społecznej increase in the quality of life of country dwellers through the development of the social infrastructure – podnoszenie świadomości oraz budowanie postaw proekologicznych raising the awareness and building ecological conducts 	<ul style="list-style-type: none"> – aktywizacja społeczności lokalnych activation of the local communities – podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru w oparciu o własne zasoby raising tourist attraction of area based on own resources – zachowanie dziedzictwa kulturowego i specyfiki obszaru preservating the cultural heritage and specificities of the region
Ukierunkowanie projektów Directing projects	<ul style="list-style-type: none"> – rozwój turystyki na rzece Warcie i zbiorniku Jeziorsko development of tourism on the river Warta and the Jeziorsko Lake – wykorzystanie zasobów naturalnych i kulturowych dla rozwoju turystyki using natural and cultural resources for the development of tourism – podnoszenie wartości produktów lokalnych w ramach rozwoju rolnictwa i przetwórstwa ekologicznego raising local values of the products as part of the development of agriculture and the ecological processing 	<ul style="list-style-type: none"> – powszechność edukacji i kształcenia ustawicznego universality of the education and the life-long education – zagospodarowanie i oznakowanie szlaków turystycznych developing and marking tourist trails – działania promocyjne gminy – strona internetowa promotional measures of the commune – website – rozbudowa bazy noclegowo-gastronomicznej expansion of the lodging-catering base

Tabela 1 – cd. / Table 1 – cont.

1	2	3
Typy projektów Types of projects	<ul style="list-style-type: none"> – aktywizacja społeczności lokalnej, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców oraz instytucji samorządowych na rzecz lokalnego rozwoju promocji obszaru activation of the local community, non-governmental organizations, entrepreneurs and self-government institutions for the local development of the promotion of area – szkolenia trainings – seminaria informacyjne information seminars – konferencje conferences – warsztaty aktywizujące activating workshops – warsztaty z zakresu pozyskiwania funduszy unijnych workshops in raising EU funds – targi, wystawy, festyny fair, exhibitions, fetes 	<ul style="list-style-type: none"> – rozwój turystyki sportowej development of tourism sports – renowacja i rewitalizacja zabytków i muzeów the renovation and the revitalization of monuments and museums – pielęgnowanie lokalnych tradycji i obrzędów looking after local traditions and ceremonies – szkolenia trainings – warsztaty z zakresu pozyskiwania funduszy unijnych workshops in raising EU funds – warsztaty z zakresu marketingu i reklamy produktu lokalnego workshops in marketing and advertising of a local products – imprezy plenerowe promujące lokalną kulturę i tradycje outdoor events promoting the local culture and traditions

Źródło: opracowanie własne na podstawie: www.przymierzejeziorsko.pl, www.lgdgniazdo.pl [dostęp: 19.06.2013].

Source: own study: www.przymierzejeziorsko.pl, www.lgdgniazdo.pl [accessed: 19.06.2013].

Z racji krótkiego okresu funkcjonowania obu LGD („Przymierze Jeziorsko” – w obecnej formie cztery lata, „Gniazdo” – sześć lat) ocena rezultatów ich działalności byłaby zbyt śmiałym posunięciem, ponieważ analizę efektów ekonomicznych można dokonywać tylko z perspektywy dłuższego czasu. Dopiero wówczas można będzie zebrać odpowiednio wiarygodne i kompleksowe informacje³. Na podstawie zaprezentowanych głównych osiągnięć i zrealizowanych projektów można jednak stwierdzić, iż w krótkim czasie do efektów działalności LGD można zaliczyć: wzrost rozpoznawalności oferty poszczególnych obszarów (np. łódzki szlak konny – LGD „Przymierze Jeziorsko”), promocję objętych wsparciem obszarów (np. Pikniki Świętojańskie, Dni Bełchatowa itp.), a także wzrost poziomu edukacji i kwalifikacji (np. zajęcia twórcze dla dzieci, szkolenia w zakresie przygotowywania dokumentacji aplikacyjnej o dofinansowanie, zakładania mikroprzedsiębiorstw i podstaw zarządzania).

Na podstawie zaprezentowanych przykładów można pokusić się jednak o sprecyzowanie generalnych celów działalności LGD w odniesieniu do wspierania przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. Należą do nich:

- podniesienie poziomu życia społeczności wiejskich poprzez zwiększenie dochodów mieszkańców wsi,
- ułatwienie dostępu do edukacji i podniesienie kwalifikacji mieszkańców wsi,

³ Przeprowadzenie takich badań jest w planach autorów.

- zmniejszenie bezrobocia na obszarach wiejskich poprzez kreowanie warunków sprzyjających powstawaniu nowych miejsc pracy,
- ukierunkowanie regionów na osiągnięcie tzw. *smart specialization*, czyli rozwoju konkretnego kierunku działalności,
- doskonalenie infrastruktury terenów wiejskich,
- bardziej efektywne zagospodarowanie produktów gospodarstw rolnych,
- optymalne wykorzystanie oraz ochrona zasobów obszarów wiejskich z naciskiem na środowisko naturalne,
- zrównoważony i harmonijny rozwój terenów wiejskich, kreowanie funkcji pozarolniczych, ze szczególnym uwzględnieniem procesu aktywizacji regionów zacyfrowanych i peryferyjnych,

Tak ukierunkowana działalność LGD wynika z głębokiej potrzeby specjalistycznej pomocy merytorycznej w procesie dywersyfikacji działalności. Punktem zaczepienia jest tutaj najczęściej turystyka, rekreacja i sport. Ponieważ dziedziny te nie mają odpowiednio silnego wsparcia na szczeblu narodowym, LGD wypełniły swoistą niszę instytucjonalną w tym zakresie. Poprzez ukierunkowanie swej działalności, głównie na pobudzanie przedsiębiorczości lokalnej, stają się one nieodzownym elementem i jednocześnie determinantem procesu rozwoju przedsiębiorczości lokalnej na terenach wiejskich, a w dalszej kolejności wielofunkcyjnego rozwoju tychże obszarów. W tym miejscu należy podkreślić, iż powiązania i zgodność celów i działań LGD ze strategiami nadrzędnymi (m.in. Narodowy Plan Rozwoju 2007-2013, Narodowa Strategia Spójności, Regionalne Programy Operacyjne oraz Plany Rozwoju Lokalnego) zapewnia komplementarność i zintegrowany charakter działań, a to z kolei spotęguje efekt synergii w zakresie rozwoju obszarów wiejskich.

Z dokonanej obserwacji wynika również, iż w ostatnich latach coraz bardziej popularna staje się przedsiębiorczość grupowa, polegająca na kreowaniu różnych form spółdzielczości, grup samopomocowych (np. LGD) czy też grup producentów rolnych⁴. Zorganizowane grupy producenckie stają się platformą zrzeszającą producentów i dającą im nowe możliwości organizacyjne i finansowe. Unijna pomoc finansowa, jest tutaj wykorzystywana w celu dostosowania produkcji do wymogów rynkowych, wspólnego wprowadzania towarów do obrotu, w tym przygotowania do sprzedaży, centralizacji sprzedaży i dostawy do odbiorców hurtowych, ustanowienia wspólnych zasad dotyczących informacji o produkcji [www.farmer.pl, dostęp: 22.06.2013]. Jednakże, żeby takie organizacje mogły zaistnieć i z powodzeniem funkcjonować, rolnicy potrzebowali silnego wsparcia organizacyjnego i niejednokrotnie merytorycznego. LGD, które za cel swej działalności przyjęły wzrost jakości życia mieszkańców wsi, wzrost przedsiębiorczości wiejskiej oraz aktywizację społeczeństw lokalnych, przyczyniają się również do popularyzacji i wdrażania idei zrzeszania się producentów rolnych, traktowanej tutaj jako kluczowy przejaw przedsiębiorczości wiejskiej.

⁴ Od 2008 roku powstaje ich w Polsce średnio rocznie około 140. W 2012 roku funkcjonowało ich już ponad 680.

PODSUMOWANIE

Rolnictwo od zawsze było filarem polskiej gospodarki, obejmującym ogromną rzeszę producentów rolnych. Co więcej, w Polsce stosunkowo rzadko występowała konieczność dwuzawodowości rolników. Tradycja dziedziczenia gospodarstw i często bliskość potężnych rynków zbytu (w zachodniej i centralnej Polsce funkcjonowało wiele uprzemysłowionych aglomeracji miejskich) usypiały czujność rolników, którzy nie odczuwali potrzeby poszukiwania alternatywnych źródeł dochodów. Obecnie, ze względu na głębokie zmiany społeczno-gospodarcze, realia funkcjonowania gospodarstw rolnych stały się niezwykle surowe. Gospodarstwa nieprodukcyjne lub nie uzyskujące zadowalających dochodów muszą się przekształcać. Punktem wyjścia w bloku startowym tego wyścigu o przetrwanie jest zaoferowanie czegoś nowego, jakiejś wartości dodanej. Stała się nią np. szeroko rozumiana turystyka wiejska czy świadczenie usług przetwórstwa.

Istnieją dwie sfery przedsiębiorczej działalności ludzkiej: zinstytucjonalizowana (obejmująca szeroki wachlarz działalności jednostek gospodarczych/firm/organizacji) i niezinstytucjonalizowana (obejmująca zakres działań i decyzji gospodarstw domowych/wiejskich, w których bardzo często ta cecha jednostki zarządzającej się ujawnia). Przedsiębiorczość na obszarach wiejskich może przybierać obie te formy, w postaci z jednej strony zorganizowanych firm produkcyjnych czy przetwórczych (np. Kawiks), z drugiej – gospodarstw rolnych świadczących różnorakie usługi pozarolnicze (np. przetwórstwo, turystyka wiejska, usługi wynajmu maszyn rolniczych). LGD stanowi swego rodzaju katalizator procesu wzrostu przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. Służy pomocą organizacyjną i merytoryczną, a co najważniejsze skupia się na ukierunkowywaniu działań rolników zgodnie z przyjętymi strategiami rozwoju lokalnego. W rezultacie, dzięki prowadzonej działalności, rolnicy odnoszą sukcesy oraz sami stają się lepiej zorganizowani i pewni swojej pozycji.

Zdaniem autorów, najbardziej efektywnym sposobem stymulowania procesu wzrostu przedsiębiorczości na obszarach wiejskich i rozwoju gospodarstw rolnych byłoby odpowiednie wyselekcjonowanie organów wiejskich, które swoją działalnością stymulowałyby rozwój wsi w kierunku lokalnych centrów wzrostu. W ten sposób część statutowych działań LGD zostałaby przejęte na oficjalny szczebel lokalnej administracji, dzięki czemu szczególnie zadania, jak np. promocja gminy, informatyzacja, stymulowanie wykorzystania czynników endogenicznych w kierunku utworzenia regionu *smart specialization*, byłyby systemowo wpisane w lokalne strategie rozwoju i uzyskałyby kompleksowe wsparcie finansowe i organizacyjne. LGD mogłyby wówczas skupić swój potencjał na realizacji projektów precyzyjnie dopasowanych do potrzeb rolników, np. działania edukacyjne, kulturowe czy też specjalistyczne wsparcie dla rolników na różnych etapach rozwoju gospodarstw (np. tworzenie i implementacja programów wspierających zarządzanie gospodarstwem rolnym), czyli działań najsilniej wspierających proces rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich.

W efekcie działalności LGD obszary wiejskie w Polsce stają się beneficjentami nie tylko Wspólnej Polityki Rolnej, lecz także innych funduszy pomocowych z UE. Wspierane finansowo i organizacyjnie regiony rolne, mają dzięki temu szansę stać się regionami *smart specialization* wykorzystującymi swe przewagi konkurencyjne. A przecież tylko tak zorganizowane i funkcjonujące regiony staną się beneficjentami pomocy finansowej dystrybuowanej w latach 2014-2020 na podstawie strategii Europa 2020, czyli sztanbaru rozwojowego UE nowej perspektywy.

LITERATURA

- Drucker P.F., 1992. Innowacje i przedsiębiorczość. Praktyka i zasady. PWE, Warszawa.
- Duczowska-Piasecka M., 1998. Encyklopedia agrobiznesu. Fundacja Innowacja, Wyższa Szkoła Społeczno-Ekonomiczna, Warszawa.
- Kamiński R., 2004. Wspieranie pozarolniczej działalności na obszarach wiejskich. *Wiś i Roln.* 2 (123), 79.
- Kaleta A., 1998. Rozwój obszarów wiejskich w perspektywie integracji z Unią Europejską. Wyd. Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń.
- Kaleta A., Hałasiewicz A., 1996. Rewitalizacja obszarów rustykalnych Europy. T. 2. Wiejskie gospodarstwo domowe. Wyd. Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń.
- Kłodziński M., Fedyszak-Radziejowska B., 2002. Przedsiębiorczość wiejska w Polsce i krajach Unii Europejskiej. IRWiR PAN, Warszawa.
- Lokalna Strategia Rozwoju dla Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania – Przymierze Jeziorosko”. 2012. www.przymierzejeziorosko.pl [dostęp: 19.06.2013].
- Makarski S., 2000. Przedsiębiorczość w agrobiznesie. IRWiR PAN, Warszawa.
- Polska wieś w Unii Europejskiej. 2006. Urząd Komitetu Integracji Europejskiej UKIE, Departament Informacji Europejskiej, Warszawa.
- Żmija J., 1999. Przedsiębiorczość w agrobiznesie a rozwój obszarów wiejskich w regionie małopolski. Wyd. „Czuwajmy”, Karków.
- www.arimr.gov.pl [dostęp: 22.06.2013].
- www.farmer.pl [dostęp: 22.06.2013].
- www.lgdgniazdo.pl [dostęp: 16.06.2013].
- www.przymierzejeziorosko.pl [dostęp: 19.06.2013].

LOCAL ACTION GROUPS TOWARDS ASSISTING THE COUNTRYSIDE ENTREPRENEURSHIP

Summary. The study refers to the subject matter and dissimilarities of the countryside entrepreneurship, as well as practical aspects of the stimulation of entrepreneurship on country areas on the examples of Local Action Groups. Formulating the theme of the study is entailing the need of conducting analysis of available literature and source materials, but next taking a stance to two issues. For the beginning issues, subject, meaning, functions and the dissimilarity of the country entrepreneurship should be described, and then the field of activity of Local Action Groups (LAG) should be analysed, as the element determining this entrepreneurship. The aim of the study is to draw up LAG as the dynamising factor of the countryside entrepreneurship development. In the study, an analysis of source materials was applied of both the EU's and domestic institutions, as well as available literature on the subject and information about functioning LAG in Poland.

Key words: Local action Group, country entrepreneurship

Zaakceptowano do druku – Accepted for print: 18.06.2013

Do cytowania – For citation: Greta M., Tomczak-Woźniak E., 2013. Lokalne grupy działania wobec wspierania przedsiębiorczości wiejskiej. J. Agribus. Rural Dev. 2(28), 91-100.